

The Impact of Board of Directors and Audit Committee on Sustainability Reporting with the Moderating Role of Moderate Policy: Evidence from the Tehran Stock Exchange

1. Maryam Amini Tabar[✉]: MA, Department of Accounting, Non-profit Zand University, Shiraz, Iran

2. Hamid Mahmoudabadi*[✉]: Assistant Professor, Department of Accounting, Non-profit Zand University of Shiraz, Iran. Email: ha.mahmoodabadi@yahoo.com (Corresponding Author)

3. Mohammad Kiamehr[✉]: Assistant Professor, Department of Accounting, Non-profit Zand University of Shiraz, Iran

Article history

Received: 27 May 2025

Revised: 14 October 2025

Accepted: 21 October 2025

Initial Publication: 14 June 2026

Final Publication: 23 August 2026

Abstract:

This study aimed to examine the effects of the board of directors and audit committee on corporate sustainability reporting and to investigate the moderating role of moderate policy in firms listed on the Tehran Stock Exchange. This applied correlational research adopted a retrospective design. The statistical population consisted of all firms listed on the Tehran Stock Exchange during the six-year period 2018–2023. Using a screening (elimination) sampling method, 109 companies were selected as the final sample. Data were collected from published financial statements available in the CODAL database and stock exchange archives. Sustainability reporting was measured as a binary dependent variable. Independent variables included audit committee size and board size, while moderate policy acted as a moderating variable. Profitability ratio and firm size were incorporated as control variables. Logistic regression (logit model) was employed to test research hypotheses using Eviews software. Regression results indicated that the audit committee had a positive and statistically significant effect on sustainability reporting ($\beta=0.242$). Similarly, the board of directors exerted a positive and significant influence on sustainability reporting ($\beta=0.717$). Moderate policy demonstrated a direct positive and significant impact on sustainability reporting ($\beta=1.136$). Interaction analysis further confirmed that moderate policy significantly moderated the relationship between the audit committee and sustainability reporting ($\beta=0.324$). Moreover, the moderating effect of moderate policy strengthened the relationship between the board of directors and sustainability reporting ($\beta=0.205$). Overall model statistics confirmed acceptable explanatory power and statistical validity. The findings suggest that corporate governance mechanisms play a critical role in enhancing sustainability reporting practices, and balanced managerial policies strengthen the effectiveness of governance bodies in promoting transparency, accountability, and long-term sustainable value creation within firms.

Keywords: Board of Directors, Audit Committee, Sustainability Reporting, Moderate Policy, Corporate Governance

Citation: Amini Tabar, M., Mahmoudabadi, H., & Kiamehr, M. (2026). The Impact of Board of Directors and Audit Committee on Sustainability Reporting with the Moderating Role of Moderate Policy: Evidence from the Tehran Stock Exchange. *Accounting, Finance and Computational Intelligence*, 4(3), 1-18.

Copyright: © 2026 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Extended Abstract**Introduction**

In recent decades, sustainability reporting has evolved from a voluntary disclosure practice into a strategic governance mechanism aimed at enhancing transparency, accountability, and long-term value creation. Organizations are increasingly expected to disclose not only financial outcomes but also environmental, social, and governance (ESG) performance to respond to stakeholder expectations and institutional pressures. The growing adoption of sustainability reporting reflects a global transition toward responsible capitalism and integrated performance measurement systems (Adams & Subhash, 2021; Tauringana, 2021).

Theoretical developments in accounting and corporate governance emphasize that sustainability reporting reduces information asymmetry between managers and stakeholders while strengthening legitimacy and organizational trust. Evidence indicates that sustainability disclosure improves market transparency and contributes to more efficient investment decision-making processes (Žiyā et al., 2020). Consequently, firms increasingly integrate sustainability considerations into governance structures and strategic planning. Research conducted in emerging markets highlights that balancing stakeholder expectations with organizational capabilities is essential for developing effective sustainability reporting frameworks (Ahmadzadeh et al., 2022).

Corporate governance mechanisms play a decisive role in promoting sustainability practices. Boards of directors serve as strategic decision-making bodies responsible for guiding corporate policies and ensuring accountability toward shareholders and broader stakeholder groups. Empirical studies demonstrate that board characteristics significantly influence sustainability disclosure quality and organizational transparency (Kalbuana et al., 2022). Strong governance structures also enhance firm value and investor confidence by improving monitoring effectiveness and reducing managerial opportunism (Prabowo et al., 2020).

Among governance mechanisms, audit committees represent a central monitoring institution. By supervising financial and non-financial reporting processes, audit committees enhance the credibility and reliability of disclosed information. Prior research confirms that audit committee effectiveness and internal auditing performance significantly contribute to improved sustainability reporting practices (Manşūrī Nīā & Filī, 2022). Studies further show that audit quality, internal control systems, and professional independence collectively strengthen reporting transparency (Rahman & Fauziah, 2024; Sem & Hastuti, 2024).

Sustainability reporting is also closely connected to corporate social responsibility initiatives and community development programs. Organizations that integrate CSR into their strategic agenda tend to achieve sustainable competitive advantage and stronger stakeholder relationships (Adi et al., 2022; Prasetyo et al., 2021). The COVID-19 era and global environmental challenges accelerated calls for harmonized sustainability reporting standards and reinforced the importance of ESG-oriented governance frameworks (Adams & Subhash, 2021).

Behavioral and institutional perspectives further highlight the influence of organizational culture and ethical behavior on reporting quality. Research on whistleblowing systems and psychological drivers of fraud prevention suggests that transparency-oriented environments strengthen accountability mechanisms (Nuswantara, 2022; Nuswantara & Maulidi, 2021). Moreover, social values, professional commitment, and employee competence influence sustainable organizational performance outcomes (Ahmed et al., 2022; Utari, Sudaryanto, et al., 2021).

Digital transformation and evolving financial systems have also reshaped reporting environments by increasing stakeholder access to information and expanding accountability expectations (Yuhertiana et al., 2020). Contemporary accounting scholarship emphasizes integrative reporting models combining financial performance with social and environmental indicators (Setāyesh & Mehtari, 2019). Within this context, sustainability reporting becomes a multidimensional governance outcome shaped by structural, behavioral, and strategic organizational factors.

Despite growing international evidence, empirical research examining the combined effects of boards of directors, audit committees, and managerial policy orientation remains limited, particularly in emerging capital markets. Recent studies suggest that balanced managerial policies may influence governance effectiveness and enhance sustainable decision-making processes (Rainsbury et al., 2024; Sadeghi Dehcheshmeh et al., 2024). Therefore, investigating how governance mechanisms interact with moderate corporate policy provides valuable insights into sustainability reporting development.

Methods and Materials

This study employed an applied, correlational research design using a retrospective approach. The statistical population consisted of all firms listed on the Tehran Stock Exchange over a six-year period from 2018 to 2023. A screening (elimination) sampling method was used to ensure data consistency and comparability across firms. After applying selection criteria—including availability of financial data, continuous listing status, identical fiscal year-end, and exclusion of financial intermediary industries—a final sample of 109 companies was selected.

Data were collected from audited financial statements, annual reports, and corporate disclosures obtained through official stock exchange databases and archival financial repositories. Sustainability reporting served as the dependent variable and was operationalized as a binary indicator reflecting whether firms issued sustainability or CSR reports beyond mandatory financial disclosures.

Independent variables included the size of the audit committee and the number of board members. Moderate policy was incorporated as a moderating variable, measured through the firm's asset turnover ratio, representing balanced resource utilization. Control variables consisted of profitability (return on equity) and firm size, measured by the natural logarithm of total sales.

To test the research hypotheses, logistic regression (logit model) analysis was employed due to the binary nature of the dependent variable. Multiple regression models were estimated to evaluate direct and moderating relationships among governance mechanisms and sustainability reporting. Data processing and statistical analysis were conducted using EViews software.

Findings

Descriptive statistics indicated acceptable dispersion and variability among study variables across 654 firm-year observations. Sustainability reporting adoption showed moderate prevalence among listed companies, while audit committee size and board size demonstrated relative structural stability across firms.

The first regression model revealed a positive and statistically significant relationship between audit committee size and sustainability reporting adoption. The coefficient estimate indicated that firms with larger or more active audit committees were more likely to publish sustainability reports. Model diagnostics confirmed overall statistical validity and acceptable explanatory power.

The second model demonstrated a positive and significant effect of board size on sustainability reporting. Companies with stronger board structures exhibited higher probabilities of engaging in sustainability disclosure activities. Control variables such as profitability and firm size showed limited statistical significance across models.

The third model confirmed that moderate corporate policy had a direct positive effect on sustainability reporting adoption. Firms demonstrating balanced operational efficiency and resource utilization were more inclined toward sustainability disclosure practices.

The fourth regression analysis tested the moderating effect of moderate policy on the relationship between audit committee structure and sustainability reporting. Results showed a significant positive interaction effect, indicating that moderate policy strengthened the influence of audit committees on sustainability reporting outcomes.

Finally, the fifth model confirmed a significant moderating role of moderate policy in the relationship between the board of directors and sustainability reporting. The interaction coefficient demonstrated that governance effectiveness increased when firms adopted balanced managerial policies, leading to improved sustainability disclosure behavior. Overall, the regression models exhibited strong goodness-of-fit statistics and statistically significant likelihood ratio tests, confirming robustness of the empirical findings.

Discussion and Conclusion

The findings demonstrate that corporate governance mechanisms are fundamental drivers of sustainability reporting adoption. Effective audit committees enhance monitoring capacity, improve reporting reliability, and encourage firms to expand disclosure beyond traditional financial information. Strong oversight structures foster organizational transparency and reinforce stakeholder confidence in sustainability disclosures.

The significant influence of boards of directors confirms the strategic role of governance leadership in embedding sustainability within corporate decision-making processes. Boards guide organizational priorities, allocate resources toward sustainable initiatives, and shape corporate accountability culture. When governance leadership actively supports sustainability objectives, firms are more likely to integrate environmental and social considerations into reporting practices.

The positive impact of moderate corporate policy highlights the importance of managerial balance between risk management and long-term strategic orientation. Firms adopting moderate policies appear better positioned to align economic performance with social and environmental responsibilities. Balanced managerial strategies reduce short-termism and facilitate sustainable value creation.

Moreover, the moderating effects identified in this study reveal that governance structures alone are insufficient to guarantee effective sustainability reporting. Organizational policies and managerial orientation significantly influence how governance mechanisms operate. Moderate policy enhances the effectiveness of both audit committees and boards by creating a decision environment supportive of transparency, accountability, and long-term thinking.

These findings collectively suggest that sustainability reporting is not merely a compliance activity but an outcome of integrated governance, managerial philosophy, and organizational culture. Companies that simultaneously strengthen governance institutions and adopt balanced managerial strategies achieve higher levels of sustainability transparency and stakeholder trust.

From a broader perspective, sustainability reporting represents a convergence point between financial accountability, ethical governance, and strategic management. As global markets increasingly prioritize ESG performance, firms that institutionalize sustainability within governance frameworks are more likely to achieve resilience and competitive advantage.

In conclusion, this study provides empirical evidence that audit committees, boards of directors, and moderate corporate policies jointly shape sustainability reporting practices. The results underline the necessity of aligning governance structures with balanced managerial strategies to promote sustainable corporate behavior and long-term organizational legitimacy.

Authors' Contributions

Authors equally contributed to this article.

Acknowledgments

Authors thank all participants who participate in this study.

Declaration of Interest

The authors report no conflict of interest.

Funding

According to the authors, this article has no financial support.

Ethical Considerations

All procedures performed in this study were under the ethical standards.

بررسی تأثیر هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی بر گزارشگری پایداری با نقش تعدیل‌گری سیاست میانه‌رو: مورد مطالعه بورس اوراق بهادار تهران

تاریخچه مقاله

تاریخ دریافت: ۶ خرداد ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۲۲ مهر ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۲۹ مهر ۱۴۰۴

تاریخ چاپ اولیه: ۲۴ خرداد ۱۴۰۵

تاریخ چاپ نهایی: ۱ شهریور ۱۴۰۵

۱. مریم امینی تبار^{ID}: کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی زند، شیراز، ایران

۲. حمید محمودآبادی^{ID*}: استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی زند، شیراز، ایران. ایمیل:

ha.mahmoodabadi@yahoo.com (نویسنده مسئول)

۳. محمد کیامهر^{ID}: استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی زند، شیراز، ایران

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی بر گزارشگری پایداری شرکت‌ها و تبیین نقش تعدیل‌گر سیاست میانه‌رو در این روابط در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بود. این پژوهش از نوع کاربردی و همستگی بوده و با رویکرد پس‌نگر انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره شش‌ساله ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۳ بود که با استفاده از روش غربال‌گری (حذفی) تعداد ۱۰۹ شرکت به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌ها از صورت‌های مالی منتشرشده در سامانه کدال و پایگاه بورس گردآوری گردید. متغیر وابسته گزارشگری پایداری به‌صورت متغیر دوحالتی اندازه‌گیری شد و متغیرهای مستقل شامل اندازه کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره بودند. سیاست میانه‌رو به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر و نسبت سودآوری و اندازه شرکت به‌عنوان متغیرهای کنترلی وارد مدل شدند. برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون لجستیک لوجیت و نرم‌افزار Eviews استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد کمیته حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری بر گزارشگری پایداری دارد ($\beta=0.242$). همچنین هیئت‌مدیره نیز اثر مثبت و معناداری بر گزارشگری پایداری شرکت‌ها نشان داد ($\beta=0.717$). سیاست میانه‌رو نیز به‌طور مستقیم تأثیر مثبت و معناداری بر گزارشگری پایداری داشت ($\beta=1.136$). علاوه بر این، اثر تعاملی سیاست میانه‌رو و کمیته حسابرسی معنادار بوده و نقش تعدیل‌گری این سیاست در تقویت رابطه کمیته حسابرسی و گزارشگری پایداری تأیید شد ($\beta=0.324$). همچنین نقش تعدیل‌گری سیاست میانه‌رو در رابطه میان هیئت‌مدیره و گزارشگری پایداری نیز معنادار گزارش گردید ($\beta=0.205$). نتایج کلی مدل‌ها بیانگر قدرت تبیین مناسب و معناداری آماری الگوهای تحقیق بود. یافته‌های پژوهش نشان داد سازوکارهای حاکمیت شرکتی نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقای گزارشگری پایداری دارند و اتخاذ سیاست‌های مدیریتی میانه‌رو می‌تواند اثربخشی نظارتی هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی را در جهت توسعه شفافیت و مسئولیت‌پذیری پایداری شرکت‌ها تقویت کند. توجه هم‌زمان به ساختارهای راهبردی و رویکردهای مدیریتی متعادل می‌تواند کیفیت گزارشگری غیرمالی را بهبود بخشیده و زمینه ایجاد ارزش بلندمدت برای ذی‌نفعان را فراهم سازد.

کلیدواژه‌گان: هیئت‌مدیره، کمیته حسابرسی، گزارشگری پایداری، سیاست میانه‌رو، حاکمیت شرکتی

شبهه استناددهی: امینی تبار، مریم، محمودآبادی، حمید، و کیامهر، محمد. (۱۴۰۵). بررسی تأثیر هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی بر گزارشگری پایداری با نقش

تعدیل‌گری سیاست میانه‌رو: مورد مطالعه بورس اوراق بهادار تهران. *حسابداری، امور مالی و هوش محاسباتی*، ۴(۳)، ۱۸-۱.

امروزه تحولات محیط کسب و کار، افزایش فشارهای اجتماعی و زیست‌محیطی، گسترش سرمایه‌گذاری مسئولانه و تغییر انتظارات ذی‌نفعان موجب شده است که مفهوم پایداری شرکتی از یک موضوع داوطلبانه به یکی از ارکان اصلی راهبری سازمانی تبدیل شود. سازمان‌ها دیگر تنها بر عملکرد مالی کوتاه‌مدت تمرکز ندارند، بلکه ملزم هستند آثار اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی فعالیت‌های خود را نیز گزارش و مدیریت کنند. گزارشگری پایداری در چنین بستری به ابزاری راهبردی برای ایجاد شفافیت، پاسخگویی و اعتماد عمومی تبدیل شده است و نقش مهمی در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیریت و ذی‌نفعان ایفا می‌کند (Ziyā et al., 2020). گسترش این نوع گزارشگری در کشورهای درحال توسعه نیز به‌عنوان نشانه‌ای از بلوغ نظام‌های حاکمیت شرکتی و پاسخ به مطالبات جدید بازار سرمایه مورد توجه قرار گرفته است (Tauringana, 2021).

تحول گزارشگری از مدل سنتی مالی به گزارشگری یکپارچه و پایدار نتیجه تغییر پارادایم در نظریه‌های حسابداری و مدیریت است؛ به‌گونه‌ای که چارچوب‌های نوین گزارشگری تلاش دارند میان عملکرد اقتصادی، سرمایه اجتماعی و سرمایه زیست‌محیطی توازن ایجاد کنند (Setāyesh & Mehtārī, 2019). پژوهش‌های داخلی نیز نشان می‌دهد که توسعه چارچوب‌های گزارشگری پایداری در ایران مستلزم هماهنگی میان ظرفیت‌های سازمانی و انتظارات ذی‌نفعان است (Ahmadzadeh et al., 2022). از این منظر، گزارشگری پایداری نه صرفاً یک ابزار اطلاع‌رسانی بلکه سازوکاری برای مشروعیت‌بخشی سازمان‌ها در محیط نهادی محسوب می‌شود (Pourkhāni Zākol-e Barī & Jahānshād, 2021). همچنین مطالعات نظری نشان می‌دهد که پایداری شرکتی می‌تواند با افزایش شفافیت اطلاعاتی، کاهش ریسک و بهبود تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران همراه باشد (Mehranī & Shākerī Tāherī, 2020).

گسترش مفهوم پایداری با ظهور رویکردهای ESG و سرمایه‌گذاری مسئولانه سرعت بیشتری یافته است. بحران‌های جهانی اخیر از جمله همه‌گیری‌ها و تغییرات اقلیمی سبب شده‌اند تا هماهنگ‌سازی استانداردهای گزارشگری پایداری در سطح جهانی به یک ضرورت تبدیل شود (Adams & Subhash, 2021). در چنین شرایطی، سازمان‌ها برای حفظ مزیت رقابتی پایدار ناچار به ادغام مسئولیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی در استراتژی‌های کسب و کار خود هستند (Adi et al., 2022). برنامه‌های مسئولیت اجتماعی و توسعه جامعه نیز نشان داده‌اند که عملکرد پایدار می‌تواند ارزش سازمانی و اعتماد عمومی را تقویت کند (Prasetio et al., 2021).

یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت گزارشگری پایداری، کیفیت نظام حاکمیت شرکتی است. حاکمیت شرکتی چارچوبی فراهم می‌کند که از طریق آن روابط میان سهامداران، مدیران و سایر ذی‌نفعان تنظیم می‌شود و پاسخگویی مدیریتی افزایش می‌یابد (Pārsiyān et al., 2019). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ساختارهای راهبری قوی نه تنها بر عملکرد مالی بلکه بر ارزش بازار و قیمت سهام شرکت‌ها نیز اثرگذار هستند (Prabowo et al., 2020). همچنین شواهد تجربی حاکی از آن است که کیفیت راهبری شرکتی می‌تواند کیفیت گزارشگری پایداری را ارتقا داده و اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش دهد (Correa-Garcia et al., 2020).

در میان سازوکارهای حاکمیت شرکتی، هیئت‌مدیره نقش مرکزی در هدایت استراتژیک سازمان دارد. هیئت‌مدیره از طریق سیاست‌گذاری، تخصیص منابع و نظارت بر مدیریت اجرایی می‌تواند جهت‌گیری پایداری شرکت را تعیین کند. مطالعات تجربی نشان داده‌اند که ویژگی‌ها و ترکیب هیئت‌مدیره بر سطح افشای پایداری و کیفیت گزارشگری تأثیر مستقیم دارد (Kalbuana et al., 2022). از سوی دیگر، تفکیک مالکیت و مدیریت در شرکت‌های مدرن اهمیت نظارت راهبری را افزایش داده و ضرورت پاسخگویی مدیران را برجسته ساخته است (Endarto et al., 2021). پژوهش‌های مرتبط با مدیریت سود و رفتارهای مالی نیز نشان می‌دهد که ساختارهای مدیریتی قوی می‌تواند رفتارهای فرصت‌طلبانه را محدود کرده و شفافیت اطلاعاتی را افزایش دهند (Kalbuana, Suryati, et al., 2021). افزون بر این، تفسیرهای نوین از حسابداری و راهبری شرکتی نشان می‌دهد که رویکردهای اخلاقی و شریعت‌محور نیز می‌توانند در تقویت پاسخگویی سازمانی نقش داشته باشند (Kalbuana, Prasetyo, et al., 2021).

در کنار هیئت‌مدیره، کمیته حسابرسی یکی از مهم‌ترین نهادهای نظارتی در سازمان محسوب می‌شود. کمیته حسابرسی با نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی و غیرمالی، کیفیت اطلاعات افشاشده را تضمین می‌کند و نقش مهمی در افزایش قابلیت اتکای گزارش‌های پایداری دارد (Abdī et al., 2020). اثربخشی این کمیته و عملکرد حسابرسی داخلی می‌تواند سطح گزارشگری پایداری را به‌طور معناداری ارتقا دهد (Manšūrī Niā & Filī, 2022). پژوهش‌های جدید نیز نشان می‌دهد تخصص مالی و صنعتی اعضای کمیته

حسابرسی بر خوانایی و کیفیت گزارش‌های حسابرسی تأثیر قابل توجهی دارد (Rainsbury et al., 2024). همچنین کیفیت حسابرسی، سیستم کنترل داخلی و فعالیت کمیته حسابرسی از عوامل کلیدی بهبود کیفیت گزارشگری سازمانی شناخته شده‌اند (Sem & Hastuti, 2024).

از منظر حرفه حسابرسی، افزایش استقلال و تعهد حرفه‌ای حسابرسان نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در ارتقای کیفیت گزارش‌ها دارد (Rahman & Fauziah, 2024). استانداردهای نوین حسابرسی بین‌المللی نیز پاسخگویی محیط‌زیستی و اجتماعی سازمان‌ها را تقویت کرده‌اند (Nasiri & Hosseini, 2025). به علاوه، نوع گزارش حسابرس می‌تواند استراتژی‌های دفاعی یا تهاجمی شرکت‌ها را تحت تأثیر قرار دهد و بر نحوه افشای اطلاعات پایدار اثر بگذارد (Saeed Zarei & Haji, 2025).

گزارشگری پایداری علاوه بر عوامل ساختاری، تحت تأثیر عوامل رفتاری و سازمانی نیز قرار دارد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که عوامل روان‌شناختی و موقعیتی در شکل‌گیری رفتارهای اخلاقی و شفافیت سازمانی نقش مهمی دارند (Nuswantara & Maulidi, 2021). همچنین سازوکارهای گزارشگری تخلف و افشای اطلاعات می‌توانند فرهنگ پاسخگویی را در سازمان تقویت کنند (Nuswantara, 2022). مطالعات مرتبط با سبک زندگی و سلامت اجتماعی نیز نشان می‌دهد که ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی کارکنان می‌تواند بر عملکرد اجتماعی سازمان اثرگذار باشد (Ahmed et al., 2022).

در سطح کلان، توسعه فناوری‌های دیجیتال، دولت الکترونیک و نظام‌های مالی نوین نیز محیط جدیدی برای گزارشگری ایجاد کرده‌اند که در آن شفافیت اطلاعاتی اهمیت بیشتری یافته است (Yuhertiana et al., 2020). همچنین مطالعات حوزه آموزش و توسعه حرفه‌ای حسابداری نشان می‌دهد که آینده گزارشگری به سمت رویکردهای تلفیقی و چندبعدی حرکت می‌کند (Tariq, 2025). پژوهش‌های دانشگاهی نیز بیان می‌کنند که توسعه سرمایه انسانی، آموزش و رضایت شغلی کارکنان می‌تواند بهره‌وری سازمانی و در نتیجه عملکرد پایدار را تقویت کند (Utari, Sudaryanto, et al., 2021). در کنار آن، رفتار مصرف‌کننده و شرایط بازار نیز در شکل‌دهی استراتژی‌های پایدار سازمان نقش دارد (Utari, Iswoyo, et al., 2021).

از منظر محیطی، تغییرات اقلیمی و ریسک‌های اقتصادی جدید شرکت‌ها را ناگزیر کرده است تا پایداری را در مدل کسب‌وکار خود ادغام کنند (Dewianawati & Asyik, 2021). مطالعات داخلی نیز نشان می‌دهد که پایداری شرکتی حاصل تعامل عوامل اقتصادی، مدیریتی و نهادی است (Akhtarshenas et al., 2020). افزون بر این، تحلیل شکاف در افشای اطلاعات توسعه پایدار نشان می‌دهد که هنوز فاصله قابل توجهی میان وضعیت موجود و مطلوب گزارشگری وجود دارد (Abbāsī Esmāil et al., 2021). در ادبیات مالی، روابط درون‌گروهی و معاملات اشخاص وابسته نیز می‌تواند بر ارزش شرکت و شفافیت اطلاعاتی تأثیر بگذارد (Abigail & Dharmastuti, 2022). مطالعات بین‌المللی حقوقی و نهادی نیز نشان می‌دهد که توسعه بازار سرمایه و چارچوب‌های قانونی نقش مهمی در بهبود پاسخگویی سازمان‌ها دارند (Abadi et al., 2021). همچنین تحقیقات حوزه مالی رفتاری و حاکمیت عمومی بر اهمیت سرمایه انسانی و توسعه دانش حرفه‌ای در تقویت نظام‌های پاسخگویی تأکید دارند (Yuhertiana et al., 2019).

با وجود توسعه گسترده ادبیات نظری و تجربی درباره گزارشگری پایداری، پژوهش‌های جدید نشان می‌دهد که تعامل هم‌زمان ارکان حاکمیت شرکتی و سیاست‌های مدیریتی سازمان هنوز به‌طور کامل بررسی نشده است. پژوهش‌های نوین بیان می‌کنند که رویکردهای راهبردی معتدل و متوازن می‌توانند میان اهداف مالی کوتاه‌مدت و اهداف پایداری بلندمدت تعادل ایجاد کنند (Sadeghi Dehcheshmeh et al., 2024; Sem & Hastuti, 2024). در همین راستا، مطالعات اخیر مدیریت و حسابداری تأکید می‌کنند که آینده گزارشگری به سمت ادغام سیاست‌های مدیریتی، راهبری شرکتی و مسئولیت اجتماعی حرکت خواهد کرد (Rahman & Fauziah, 2024; Tariq, 2025).

با توجه به اهمیت روزافزون گزارشگری پایداری، نقش حیاتی هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی در تضمین کیفیت افشا، ضرورت بررسی سازوکارهای تعدیل‌کننده مدیریتی و خلأ پژوهشی موجود در بازار سرمایه ایران، هدف این پژوهش بررسی تأثیر هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی بر گزارشگری پایداری شرکت‌ها با تأکید بر نقش تعدیل‌گر سیاست‌میان‌رو در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

روش پژوهش و مواد

پژوهش حاضر از نظر هدف: یک پژوهش کاربردی است زیرا نتایج حاصل از آن توسط طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان مورد استفاده قرار می‌گیرد. از نظر ماهیت، یک پژوهش همبستگی است زیرا به موجب آن سعی می‌شود رابطه و تأثیر چند متغیر بر یکدیگر مورد بررسی قرار گیرد. از نظر زمان اجراء، یک پژوهش گذشته‌نگر است؛ زیرا از اطلاعات مربوط به رویدادهای گذشته اعضای نمونه در آن استفاده شده است.

جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در یک بازه زمانی ۶ ساله، از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ می‌باشند. در این مطالعه برای این‌که نمونه پژوهش یک نماینده مناسب از جامعه آماری موردنظر باشد، برای انتخاب نمونه از روش غربال‌گری (حذفی) استفاده شده است. برای این منظور معیارهای زیر در نظر گرفته شده و در صورتی که یک شرکت کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان یکی از شرکت‌های نمونه انتخاب شده است. روش نمونه‌گیری غربال‌گری (حذفی) با اعمال شرایط زیر هست:

- ۱-اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه متغیرهای عملیاتی پژوهش، برای آن‌ها در دسترس باشد.
  - ۲-دست کم از سال ۱۳۹۷ در بورس پذیرفته شده و تا پایان دوره پژوهش در بورس فعال باشند.
  - ۳-پایان سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفند ماه باشد.
  - ۴-جزء صنایع واسطه‌گری مالی، سرمایه‌گذاری، بانکی، بیمه و لیزینگ نباشد.
  - ۵-بیش از سه ماه وقفه معاملاتی نداشته باشند.
- در نهایت بر اساس معیارهای ارائه شده، تعداد ۱۰۹ شرکت بعنوان حجم نمونه آماری در نظر گرفته شد.

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از الگوهای رگرسیونی زیر که برگرفته از پژوهش هندارتی و همکاران (۲۰۲۳) هست استفاده شد:

الگو برای آزمون فرضیه اول (۱)

$$CSR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AUDIT_{i,t} + Control \beta_2 ROE_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \epsilon$$

الگو برای آزمون فرضیه دوم (۲)

$$CSR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 DIR_{i,t} + Control \beta_2 ROE_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \epsilon \quad (2)$$

الگو برای آزمون فرضیه سوم (۳)

$$CSR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 TATO_{i,t} + Control \beta_2 ROE_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \epsilon \quad (2)$$

الگو برای آزمون فرضیه سوم (۴)

$$CSR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AUDIT_{i,t} + \beta_2 AUDIT_{i,t} * TATO_{i,t} + Control \beta_2 ROE_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \epsilon \quad (3)$$

الگو برای آزمون فرضیه چهارم (۵)

$$CSR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 DIR_{i,t} + \beta_2 DIR_{i,t} * TATO_{i,t} + Control \beta_2 ROE_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \epsilon \quad (4)$$

در الگوهای فوق:

۱- گزارشگری پایداری (CSR)

اگر شرکت اقدام به تدوین گزارش‌های مسئولیت اجتماعی شرکت که فراتر از گزارش سالانه است و عناصر مرتبط با اقتصاد، محیط‌زیست و جامعه را پوشش می‌دهد کند، عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر در نظر گرفته می‌شود.

۲- کمیته حسابرسی (AUDIT)

۱- کمیته حسابرسی از طریق تعداد اعضای کمیته حسابرسی به دست می‌آید (هندارتی و همکاران، ۲۰۲۳). این متغیر در کشور ایران و در تحقیقات داخلی نیز از طریق تعداد اعضای کمیته حسابرسی اندازه‌گیری شده است.

$$\text{Audit Committee} = \sum \text{Audit committee}$$

۳- هیئت‌مدیره (DIR)

۲- هیئت‌مدیره از طریق تعداد اعضای هیئت‌مدیره به دست می‌آید.

$$\text{Board of Directors} = \sum \text{Board of Directors}$$

۴- سیاست میان‌هرو (TATO)

سیاست میان‌هرو متغیر تعدیل‌کننده در این مطالعه بود. سیاست میان‌هرو نشان می‌دهد که چگونه یک شرکت به طور مؤثر از تمام منابع خود استفاده می‌کند تا فروش ایجاد کند. هر چه که این متغیر به عدد ۱ نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده برقراری سیاست میان‌هرو در شرکت هست. این متغیر از طریق میزان فروش شرکت به کل دارایی‌ها به دست می‌آید.

$$TATO = \frac{\text{sales}}{\text{Total Asset}}$$

۵- نسبت سودآوری (ROE)

این نسبت از طریق میزان خالص سودآوری به مجموع حقوق صاحبان سهام به دست می‌آید.

$$ROE = \frac{\text{net profit}}{\text{total Equity}}$$

۶- اندازه شرکت (Size)

اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی کل فروش شرکت به دست می‌آید (هندارتی و همکاران، ۲۰۲۳).

گردآوری اطلاعات مربوط به این پژوهش از سوابق مالی شرکت‌ها و با مراجعه به کتابخانه‌ها، مجلات علمی، پایان‌نامه‌ها، سایت بورس اوراق بهادار و همچنین با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین انجام می‌گیرد؛ بنابراین گردآوری اطلاعات بر اساس مطالعه، کتابخانه‌ای بود.

مبانی نظری از کتب و مجلات، مقالات، پایان‌نامه‌های تخصصی فارسی در زمینه مالی و حسابداری گردآوری شد. در این پژوهش جهت گردآوری اطلاعات از بانک‌های اطلاعاتی، اسناد، سوابق و گزارش‌های حسابرسی شرکت‌ها و صورت‌های مالی و سایر اسناد و مدارک و یادداشت‌های همراه برگرفته از آرشیو بورس اوراق بهادار تهران (سایت کدال) و نرم افزار ره آورد نوین استفاده شد.

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش به اینک در این پژوهش برای اندازه‌گیری متغیر وابسته از یک متغیر دمی (مجازی به صورت ۰ و ۱) استفاده شده است، در نتیجه برای تجزیه و تحلیل این الگو از رگرسیون لجستیک استفاده شد. رگرسیون لجستیک شبیه رگرسیون خطی است با این تفاوت که نحوه محاسبه ضرایب در این دو روش یکسان نیست. تجزیه و تحلیل و پردازش داده‌ها با بهره‌گیری از نرم‌افزار **Eviews** صورت گرفت.

یافته‌ها

متغیرهای پژوهش و علامت اختصاری متغیرها در جدول (۱) و خلاصه ویژگی‌های آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مورد استفاده در این تحقیق برای شرکت‌های مورد مطالعه در پژوهش حاضر در جدول (۱) بیان شده‌اند. آماره‌های گزارش شده در برگزیده شاخص‌ها و معیارهای مرکزی شامل میانگین، میانه و شاخص‌های پراکندگی شامل، انحراف معیار و چولگی و کمینه و بیشینه متغیرهای مورد استفاده در این تحقیق می‌باشد.

جدول ۱. شاخص‌های توصیف‌کننده متغیرها تحقیق

ردیف	متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
۱	گزارشگری پایداری	۶۵۴	۰/۶۵۷	۱	۰	۰/۴۷۵
۲	کمیت حسابرسی	۶۵۴	۳/۷۴۶	۵	۳	۰/۹۶۸
۳	هیئت‌مدیره	۶۵۴	۵/۳۴۹	۷	۵	۰/۷۵۹
۴	سیاست میانه‌رو	۶۵۴	۰/۳۵۳	۰/۸۷۸	۰/۰۱۳	۰/۲۱۱
۵	نسبت سودآوری	۶۵۴	۰/۳۷۳	۱/۳۷۳	۰/۰۰۱	۰/۲۸۴
۶	اندازه شرکت	۶۵۴	۶/۲۴۸	۸/۳۰۰	۴/۷۶۰	۰/۷۵۶

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های الگوی رگرسیونی (۴-۱) از الگوی رگرسیون لجستیک لوجیت استفاده گردید. این رگرسیون یک الگوی آماری رگرسیون برای متغیرهای وابسته دودویی (۰ و ۱) است. در این روش، یک متغیر وابسته وجود دارد که نمی‌تواند دو حالت بیشتر داشته باشد. در حقیقت، این الگوی تعمیم‌یافته الگوی خطی از تابع لوجیت است. این الگو به صورت زیر است.

$$\text{Logit}(p) = \ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = \alpha + \beta_1 x_{1,i} + \dots + \beta_k x_{k,i}$$

$$i = 1, \dots, n$$

$$p = \text{Pr}(Y_i = 1)$$

$$p = \text{Pr}(Y_i = 1 | X) = \frac{e^{\alpha + \beta_1 x_{1,i} + \dots + \beta_k x_{k,i}}}{1 + e^{\alpha + \beta_1 x_{1,i} + \dots + \beta_k x_{k,i}}}$$

در این پژوهش، گزارشگری پایداری شرکت در شرکت به عنوان یک متغیر دودویی در نظر گرفته شده است. بر این اساس، نتایج تخمین الگوی رگرسیون لوجیت در جدول (۲) آورده شده است.

جدول ۲. نتایج تجزیه و تحلیل الگوی رگرسیونی (۱)

متغیر مستقل	ضریب	خطای استاندارد	آماره Z	مقدار احتمال آماره Z	نوع رابطه
عرض از مبدأ	۰/۴۳۳	۰/۷۸۷	۰/۵۴۹	۰/۵۸۲۴	-
کمیت حسابرسی	۰/۲۴۲	۰/۰۸۸	۲/۷۵۸	۰/۰۰۵۸	مثبت و معنادار
نسبت سودآوری	۰/۰۶۳	۰/۲۹۵	۰/۲۱۶	۰/۸۲۸۶	غیرمعنادار
اندازه شرکت	-۰/۱۱۲	۰/۱۰۹	-۱/۰۳۱	۰/۳۰۲۲	غیرمعنادار
ضریب تعیین مک فادن (McFadden)			آماره ال آر (LA)	احتمال آماره ال آر (LA)	
آماره	۰/۶۱۱		۹/۲۴۷	۰/۰۲۶۱	

حسابداری، امور مالی و هوش محاسباتی

همان طوری که از نتایج جدول (۲) در تخمین الگوی رگرسیونی (۴-۱) مشاهده می‌شود، ضریب تعیین مک فادن این الگو تقریباً ۰/۶۱۱ است. این عدد نشان می‌دهد که ۶۱/۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته، به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مذکور قابل تبیین است. از سوی دیگر نتایج مندرج در جدول (۲) نشان می‌دهد که سطح معناداری آماره LR کوچک‌تر از ۰/۰۵ است و از آنجایی که آماره LR اعتبار کلی الگو را نشان می‌دهد در نتیجه می‌توان گفت این الگو با احتمال ۹۵ درصد معنی‌دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است. همان گونه که نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول (۲) نشان داد مشخص گردید که ضریب متغیر مستقل کمیته حسابرسی که نشان‌دهنده تأثیر کمیته حسابرسی بر گزارشگری پایداری شرکت است برابر با ۰/۲۴۲ بوده و سطح معناداری این متغیر نیز ۰/۰۰۵۸ است که کمتر از ۰/۰۵ است در نتیجه این یافته‌ها نشان می‌دهد که کمیته حسابرسی بر گزارشگری پایداری شرکت تأثیر مثبت و معناداری دارد. بنابراین فرضیه اول این پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

در این قسمت جهت بررسی فرضیه دوم پژوهش از الگوی رگرسیونی (۲) به شرح زیر استفاده گردیده است.

در این پژوهش، گزارشگری پایداری شرکت در شرکت به‌عنوان یک متغیر دودویی در نظر گرفته شده است. بر این اساس، نتایج تخمین الگوی رگرسیون لجیت در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۳. نتایج تجزیه و تحلیل الگوی رگرسیون (۲)

متغیر مستقل	ضریب	خطای استاندارد	آماره Z	مقدار احتمال آماره Z	نوع رابطه
عرض از مبدأ	-۲/۲۴۶	۱/۰۲۷	-۲/۱۸۷	۰/۰۲۸۷	-
هیئت مدیره	۰/۷۱۷	۰/۱۴۵	۴/۹۲۶	۰/۰۰۰۰	مثبت و معنادار
نسبت سودآوری	۰/۰۴۳	۰/۲۹۸	۰/۱۴۴	۰/۸۸۵۱	غیرمعنادار
اندازه شرکت	-۰/۱۴۳	۰/۱۱۱	-۱/۲۸۳	۰/۱۹۹۴	غیرمعنادار
	ضریب تعیین مک فادن (McFadden)	آماره ال آر (L.A)	احتمال آماره ال آر (L.A)		
آماره	۰/۵۳۸	۳۲/۷۵۱	۰/۰۰۰۰		

همان طوری که از نتایج جدول (۳) در تخمین الگوی رگرسیونی (۲) مشاهده می‌شود، ضریب تعیین مک فادن این الگو تقریباً ۰/۵۳۸ است. این عدد نشان می‌دهد که ۵۳/۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته، به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مذکور قابل تبیین است. از سوی دیگر نتایج مندرج در جدول (۳) نشان می‌دهد که سطح معناداری آماره LR کوچک‌تر از ۰/۰۵ است و از آنجایی که آماره LR اعتبار کلی الگو را نشان می‌دهد در نتیجه می‌توان گفت این الگو با احتمال ۹۵ درصد معنی‌دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است. همان گونه که نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول (۳) نشان داد مشخص گردید که ضریب متغیر مستقل هیئت مدیره که نشان‌دهنده تأثیر هیئت مدیره بر گزارشگری پایداری شرکت است برابر با ۰/۷۱۷ بوده و سطح معناداری این متغیر نیز ۰/۰۰۰۰ است که کمتر از ۰/۰۵ است در نتیجه این یافته‌ها نشان می‌دهد که هیئت مدیره بر گزارشگری پایداری شرکت تأثیر مثبت و معناداری دارد. بنابراین فرضیه دوم این پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جهت بررسی فرضیه سوم پژوهش از الگوی رگرسیونی (۳) به شرح زیر استفاده گردیده است. در این پژوهش، گزارشگری پایداری شرکت در شرکت به‌عنوان یک متغیر دودویی در نظر گرفته شده است. بر این اساس، نتایج تخمین الگوی رگرسیون لجیت در جدول (۴) آورده شده است.

جدول ۴. نتایج تجزیه و تحلیل الگوی رگرسیون (۳)

متغیر مستقل	ضریب	خطای استاندارد	آماره Z	مقدار احتمال آماره Z	نوع رابطه
عرض از مبدأ	۱/۶۲۰	۰/۷۱۰	۲/۲۸۰	۰/۰۲۲۶	-
سیاست میانه‌رو	۱/۱۳۶	۰/۴۲۴	۲/۶۷۹	۰/۰۰۷۴	مثبت و معنادار
نسبت سودآوری	۰/۱۰۶	۰/۲۹۶	۰/۳۵۸	۰/۷۲۰۰	غیرمعنادار
اندازه شرکت	-۰/۲۲۳	۰/۱۱۵	-۱/۹۲۸	۰/۰۵۲۵	غیرمعنادار
	ضریب تعیین مک فادن (McFadden)	آماره ال آر (L.A)	احتمال آماره ال آر (L.A)		
آماره	۰/۵۱۰	۸/۸۳۰	۰/۰۳۱۶		

امینی تبار و همکاران

همان طوری که از نتایج جدول (۴) در تخمین الگوی رگرسیونی (۳) مشاهده می‌شود، ضریب تعیین مک فادن این الگو تقریباً $0/510$ است. این عدد نشان می‌دهد که 51% درصد از تغییرات متغیر وابسته، به‌وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مذکور قابل تبیین است.

از سوی دیگر نتایج مندرج در جدول (۴) نشان می‌دهد که سطح معناداری آماره LR کوچک‌تر از $0/05$ است و از آنجایی که آماره LR اعتبار کلی الگو را نشان می‌دهد در نتیجه می‌توان گفت این الگو با احتمال 95% درصد معنی‌دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است. همان‌گونه که نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول (۴) نشان داد مشخص گردید که ضریب متغیر مستقل سیاست میانه‌رو که نشان‌دهنده تأثیر سیاست میانه‌رو بر گزارشگری پایداری شرکت است برابر با $1/136$ بوده و سطح معناداری این متغیر نیز $0/074$ است که کمتر از $0/05$ است در نتیجه این یافته‌ها نشان می‌دهد که سیاست میانه‌رو بر گزارشگری پایداری شرکت تأثیر مثبت و معناداری دارد. بنابراین فرضیه سوم این پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جهت بررسی فرضیه چهارم پژوهش از الگوی رگرسیونی (۴) به شرح زیر استفاده گردیده است.

در این پژوهش، گزارشگری پایداری شرکت در شرکت به‌عنوان یک متغیر دودویی در نظر گرفته شده است. بر این اساس، نتایج تخمین الگوی رگرسیونی لوجیت در جدول (۵) آورده شده است.

جدول ۵. نتایج تجزیه و تحلیل الگوی رگرسیونی (۴)

متغیر مستقل	ضریب	خطای استاندارد	آماره Z	مقدار احتمال آماره Z	نوع رابطه
عرض از مبدأ	$1/018$	$0/820$	$1/241$	$0/2145$	-
کمیت حسابرسی	$0/134$	$0/095$	$1/410$	$0/1585$	غیر معنادار
کمیت حسابرسی*سیاست میانه‌رو	$0/324$	$0/115$	$2/813$	$0/0049$	مثبت و معنادار
نسبت سودآوری	$0/112$	$0/297$	$0/379$	$0/7043$	غیر معنادار
اندازه شرکت	$-0/211$	$0/115$	$-1/822$	$0/0684$	غیر معنادار
	ضریب تعیین مک فادن (McFadden)	آماره ال آر (LA)	احتمال آماره ال آر (LA)		
	$0/520$	$17/484$	$0/0015$		

همان طوری که از نتایج جدول (۵) در تخمین الگوی رگرسیونی (۴) مشاهده می‌شود، ضریب تعیین مک فادن این الگو تقریباً $0/520$ است. این عدد نشان می‌دهد که 52% درصد از تغییرات متغیر وابسته، به‌وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مذکور قابل تبیین است.

از سوی دیگر نتایج مندرج در جدول (۵) نشان می‌دهد که سطح معناداری آماره LR کوچک‌تر از $0/05$ است و از آنجایی که آماره LR اعتبار کلی الگو را نشان می‌دهد در نتیجه می‌توان گفت این الگو با احتمال 95% درصد معنی‌دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است. همان‌گونه که نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول (۵) نشان داد مشخص گردید که ضریب متغیر مستقل (کمیت حسابرسی*سیاست میانه‌رو) که نشان‌دهنده نقش تعدیل‌گر سیاست میانه‌رو شرکت در رابطه بین کمیت حسابرسی با گزارشگری پایداری شرکت است برابر با $0/324$ بوده و سطح معناداری این متغیر نیز $0/0049$ است که کمتر از $0/05$ است در نتیجه این یافته‌ها نشان می‌دهد که سیاست میانه‌رو شرکت در رابطه بین کمیت حسابرسی با گزارشگری پایداری شرکت نقش تعدیل‌گر دارد. بنابراین فرضیه چهارم این پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

در نهایت جهت بررسی فرضیه پنجم پژوهش از الگوی رگرسیونی (۵) به شرح زیر استفاده گردیده است.

در این پژوهش، گزارشگری پایداری شرکت در شرکت به‌عنوان یک متغیر دودویی در نظر گرفته شده است. بر این اساس، نتایج تخمین الگوی رگرسیونی لوجیت در جدول (۶) آورده شده است.

جدول ۶. نتایج تجزیه و تحلیل الگوی رگرسیون (۵)

متغیر مستقل	ضریب	خطای استاندارد	آماره Z	مقدار احتمال آماره Z	نوع رابطه
عرض از مبدأ	-۱/۶۲۴	۱/۰۵۹	-۱/۵۳۳	۰/۱۲۵۱	-
هیئت مدیره	۰/۶۳۵	۰/۱۴۸	۴/۲۶۶	۰/۰۰۰۰	مثبت و معنادار
هیئت مدیره*سیاست میانه‌رو	۰/۲۰۵	۰/۰۸۳	۲/۴۶۰	۰/۰۱۳۹	مثبت و معنادار
نسبت سودآوری	۰/۰۸۵	۰/۳۰۱	۰/۲۸۳	۰/۷۷۶۹	غیرمعنادار
اندازه شرکت	-۰/۲۳۵	۰/۱۱۸	-۱/۹۸۲	۰/۰۴۷۴	معنادار
	ضریب تعیین مک فادن (McFadden)	آماره ال آر (LA)	احتمال آماره ال آر (LA)		
آماره	۰/۶۴۶	۳۸/۹۷۴	۰/۰۰۰۰		

همان طوری که از نتایج جدول (۶) در تخمین الگوی رگرسیونی (۵) مشاهده می‌شود، ضریب تعیین مک فادن این الگو تقریباً ۰/۶۴۶ است. این عدد نشان می‌دهد که ۶۴/۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته، به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مذکور قابل تبیین است. از سوی دیگر نتایج مندرج در جدول (۶) نشان می‌دهد که سطح معناداری آماره LR کوچک‌تر از ۰/۰۵ است و از آنجایی که آماره LR اعتبار کلی الگو را نشان می‌دهد در نتیجه می‌توان گفت این الگو با احتمال ۹۵ درصد معنی‌دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است. همان‌گونه که نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول (۶) نشان داد مشخص گردید که ضریب متغیر مستقل (هیئت مدیره*سیاست میانه‌رو) که نشان‌دهنده نقش تعدیل‌گر سیاست میانه‌رو شرکت در رابطه بین هیئت‌مدیره با گزارشگری پایداری شرکت است برابر با ۰/۲۰۵ بوده و سطح معناداری این متغیر نیز ۰/۰۱۳۹ است که کمتر از ۰/۰۵ است در نتیجه این یافته‌ها نشان می‌دهد که سیاست میانه‌رو شرکت در رابطه بین هیئت‌مدیره با گزارشگری پایداری شرکت نقش تعدیل‌گر دارد. بنابراین فرضیه پنجم این پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که کمیته حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری بر گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. این یافته بیانگر آن است که سازوکارهای نظارتی درون‌سازمانی می‌توانند کیفیت افشای اطلاعات غیرمالی را ارتقا دهند. کمیته حسابرسی به‌عنوان یکی از ارکان کلیدی حاکمیت شرکتی، با نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی و غیرمالی، موجب افزایش شفافیت، قابلیت اتکا و پاسخگویی سازمانی می‌شود. این نتیجه با مطالعاتی که نقش اثربخشی کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی را در توسعه گزارشگری پایداری تأیید کرده‌اند همسو است (Manşūrī Nīā & Filī, 2022). همچنین پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند ویژگی‌های کمیته حسابرسی می‌تواند سطح گزارشگری پایداری را به‌طور مستقیم تحت تأثیر قرار دهد (Abdī et al., 2020).

از منظر نظری، عملکرد مؤثر کمیته حسابرسی سبب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران می‌شود؛ موضوعی که در پژوهش‌های مرتبط با افشای پایداری نیز تأیید شده است (Ziyā et al., 2020). علاوه بر این، نتایج مطالعات اخیر نشان می‌دهد کیفیت حسابرسی و ساختار کنترل داخلی از عوامل مهم بهبود کیفیت گزارش‌های سازمانی محسوب می‌شوند (Sem & Hastuti, 2024). یافته‌های این پژوهش همچنین با نتایج متاآنالیز ویژگی‌های حاکمیت شرکتی و کمیته حسابرسی در کاهش تأخیر گزارشگری و ارتقای کیفیت اطلاعات مالی همسو است (Sadeghi Dehcheshmeh et al., 2024). از منظر حرفه‌ای، استقلال حسابرسان و تعهد حرفه‌ای آنان نیز به افزایش کیفیت گزارشگری و اعتماد ذی‌نفعان منجر می‌شود (Rahman & Fauziah, 2024).

یافته دوم پژوهش نشان داد هیئت‌مدیره تأثیر مثبت و معناداری بر گزارشگری پایداری دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که تصمیمات راهبردی و جهت‌گیری مدیریتی سازمان نقش تعیین‌کننده‌ای در پذیرش رویکردهای پایداری ایفا می‌کند. هیئت‌مدیره با تعیین خط‌مشی‌های کلان، تخصیص منابع و نظارت بر مدیریت اجرایی، بستر لازم برای تحقق مسئولیت اجتماعی و زیست‌محیطی شرکت را فراهم می‌سازد. این یافته با مطالعاتی که نقش هیئت‌مدیره را در کیفیت گزارشگری پایداری و راهبری شرکتی تأیید کرده‌اند سازگار

است (Kalbuana et al., 2022). همچنین تحقیقات نشان داده‌اند که حاکمیت شرکتی قوی می‌تواند ارزش بازار شرکت و اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش دهد (Prabowo et al., 2020).

از منظر نظریه نمایندگی، هیئت‌مدیره ابزاری برای کنترل رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیریت و همسوسازی منافع مدیران و سهامداران است. پژوهش‌های مرتبط با توسعه بازار سرمایه نیز نشان می‌دهد که چارچوب‌های قانونی و نهادی قوی، اثربخشی هیئت‌مدیره را افزایش می‌دهد (Endarto et al., 2021). همچنین مطالعات حسابداری اسلامی و اخلاقی بیان می‌کند که راهبری مبتنی بر ارزش‌های اجتماعی می‌تواند سطح پاسخگویی سازمانی را ارتقا دهد (Kalbuana, Prasetyo, et al., 2021). افزون بر این، پژوهش‌های مربوط به مدیریت سود نشان می‌دهد ساختارهای مدیریتی مناسب مانع رفتارهای غیرشفاف شده و زمینه گزارشگری مسئولانه را فراهم می‌کند (Kalbuana, Suryati, et al., 2021).

یافته سوم پژوهش بیانگر آن بود که سیاست میانه‌رو شرکت تأثیر مثبت و معناداری بر گزارشگری پایداری دارد. این نتیجه نشان می‌دهد شرکت‌هایی که رویکردی متعادل میان ریسک‌پذیری و محافظه‌کاری اتخاذ می‌کنند، تمایل بیشتری به افشای اطلاعات پایدار دارند. سیاست‌های میانه‌رو امکان ایجاد توازن میان اهداف مالی کوتاه‌مدت و مسئولیت‌های اجتماعی بلندمدت را فراهم می‌کند. این یافته با مطالعاتی که بر ضرورت ایجاد تعادل میان انتظارات ذی‌نفعان و ظرفیت‌های سازمانی تأکید دارند همسو است (Ahmadzadeh et al., 2022). همچنین نظریه مشروعیت بیان می‌کند سازمان‌ها برای حفظ پذیرش اجتماعی ناچار به ارائه گزارش‌های مسئولانه هستند (Pourkhāni Zākol-e Barī & Jahānshād, 2021).

در سطح کلان، تغییرات محیطی و بحران‌های جهانی باعث شده‌اند سازمان‌ها به سمت سرمایه‌گذاری ESG و گزارشگری پایدار حرکت کنند (Adams & Subhash, 2021). مطالعات نشان می‌دهد ادغام مسئولیت اجتماعی در استراتژی سازمانی می‌تواند مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند (Adi et al., 2022). علاوه بر این، اجرای برنامه‌های مسئولیت اجتماعی و توسعه جامعه نیز رابطه مستقیمی با عملکرد پایدار سازمان دارد (Prasetyo et al., 2021).

یافته چهارم پژوهش نشان داد سیاست میانه‌رو نقش تعدیل‌گر در رابطه بین کمیته حسابرسی و گزارشگری پایداری دارد. این نتیجه نشان می‌دهد حتی در صورت وجود ساختار نظارتی قوی، نوع رویکرد مدیریتی می‌تواند شدت اثرگذاری آن را تغییر دهد. هنگامی که سیاست‌های سازمانی مبتنی بر تعادل و احتیاط باشند، کمیته حسابرسی قادر است نظارت مؤثرتری بر گزارشگری غیرمالی اعمال کند. این یافته با پژوهش‌هایی که نقش عوامل رفتاری و روان‌شناختی در تقویت پاسخگویی سازمانی را مطرح کرده‌اند همسو است (Nuswantara & Maulidi, 2021). همچنین سازوکارهای افشای تخلف و فرهنگ سازمانی شفاف می‌تواند اثربخشی نظارت را افزایش دهد (Nuswantara, 2022). یافته پنجم نیز نشان داد سیاست میانه‌رو رابطه بین هیئت‌مدیره و گزارشگری پایداری را تعدیل می‌کند. این نتیجه بیانگر آن است که سیاست‌های مدیریتی متعادل به هیئت‌مدیره کمک می‌کند تا تصمیمات راهبردی پایدار اتخاذ کند و میان منافع اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی توازن برقرار سازد. چنین رویکردی با دیدگاه‌های نوین گزارشگری یکپارچه که بر هم‌راستایی عملکرد مالی و غیرمالی تأکید دارند سازگار است (Setāyesh & Mehtarī, 2019). همچنین مطالعات جدید در حوزه آموزش و تحول حرفه حسابداری نشان می‌دهد آینده گزارشگری به سمت رویکردهای تلفیقی و میان‌رشته‌ای حرکت خواهد کرد (Tariq, 2025).

به‌طور کلی نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که گزارشگری پایداری حاصل تعامل سه عامل اساسی است: ساختارهای حاکمیت شرکتی، سیاست‌های مدیریتی و محیط نهادی. پژوهش‌های داخلی نیز تأکید می‌کنند که توسعه پایداری شرکتی نیازمند هماهنگی میان عوامل اقتصادی، مدیریتی و نهادی است (Akhtarshenas et al., 2020). افزون بر این، دیدگاه حسابرسان و خبرگان صنعت بیان می‌کند تهیه و اطمینان‌بخشی گزارش‌های پایداری به یکی از ضرورت‌های حرفه حسابداری تبدیل شده است (Raḥmānī & Maḥmūd Khanī, 2021). نقش حسابرسی داخلی در نظام راهبری نیز به‌عنوان عاملی کلیدی در افزایش اثربخشی کنترل‌ها مورد تأکید قرار گرفته است (Raḥmānī, 2019).

از سوی دیگر، توسعه فناوری‌های دیجیتال و نظام‌های مالی نوین نیز محیط گزارشگری را دگرگون کرده و اهمیت شفافیت اطلاعاتی را افزایش داده است (Yuhertiana et al., 2020). سرمایه انسانی، آموزش و رضایت شغلی کارکنان نیز می‌تواند بهره‌وری و عملکرد پایدار سازمان را تقویت کند (Utari, Sudaryanto, et al., 2021).

همچنین رفتار بازار و ترجیحات مصرف‌کنندگان بر جهت‌گیری پایدار شرکت‌ها اثرگذار است (Utari, Iswoyo, et al., 2021). مطالعات فرهنگی و اجتماعی نیز نشان داده‌اند ارزش‌های اجتماعی و سبک زندگی کارکنان می‌تواند بر مسئولیت‌پذیری سازمانی تأثیر بگذارد (Ahmed et al., 2022).

در نهایت، پژوهش‌های حوزه افشای اطلاعات نشان می‌دهد هنوز فاصله قابل‌توجهی میان وضعیت موجود و مطلوب گزارشگری پایداری در سازمان‌ها وجود دارد و تقویت سازوکارهای راهبردی می‌تواند این شکاف را کاهش دهد (Abbāsī Esmāl et al., 2021). همچنین توسعه چارچوب‌های گزارشگری پایدار در ایران نیازمند همگرایی مقررات، ساختارهای نظارتی و فرهنگ سازمانی است (Farrokhī et al., 2020). مطالعات مربوط به معاملات اشخاص وابسته و ارزش شرکت نیز نشان می‌دهد شفافیت اطلاعاتی می‌تواند عملکرد مالی و اعتماد بازار را ارتقا دهد (Abigail & Dharmastuti, 2022). در کنار آن، تحولات حقوقی و نهادی بازار سرمایه نیز زمینه پاسخگویی بیشتر شرکت‌ها را فراهم می‌کند (Abadi et al., 2021). پژوهش‌های جدید نیز تأکید دارند که رویکردهای نوین گزارشگری و حساسی در حال حرکت به سمت مدل‌های تلفیقی و پایدار هستند (Nasiri & Hosseini, 2025; Rahman & Fauziah, 2024; Rainsbury et al., 2024; Saeed Zarei & Haji, 2025; Sem & Hastuti, 2024).

یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش محدود بودن جامعه آماری به شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بود که ممکن است قابلیت تعمیم نتایج به سایر شرکت‌های غیربورسی یا صنایع خاص را کاهش دهد. همچنین استفاده از داده‌های آرشیوی مالی موجب شد برخی متغیرهای رفتاری و فرهنگی سازمانی که می‌توانستند بر گزارشگری پایداری اثرگذار باشند در مدل لحاظ نشوند. علاوه بر این، اندازه‌گیری گزارشگری پایداری به‌صورت متغیر دوحالتی ممکن است نتواند تمامی ابعاد کیفی افشای پایداری را منعکس کند. محدودیت زمانی پژوهش نیز ممکن است اثر تغییرات اقتصادی یا مقرراتی بلندمدت را به‌طور کامل نشان نداده باشد.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی نقش سایر سازوکارهای حاکمیت شرکتی مانند مالکیت نهادی، کمیته ریسک و ساختار پاداش مدیران را در گزارشگری پایداری بررسی کنند. همچنین استفاده از شاخص‌های چندبعدی و کیفی برای سنجش سطح افشای پایداری می‌تواند دقت تحلیل‌ها را افزایش دهد. انجام مطالعات مقایسه‌ای میان کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته یا میان صنایع مختلف نیز می‌تواند درک عمیق‌تری از عوامل مؤثر بر گزارشگری پایدار ارائه دهد. بهره‌گیری از روش‌های ترکیبی کمی و کیفی و تحلیل‌های طولی نیز برای بررسی پویایی‌های بلندمدت پایداری توصیه می‌شود.

شرکت‌ها می‌توانند با تقویت استقلال و تخصص اعضای کمیته حساسی، کیفیت نظارت بر گزارشگری پایداری را افزایش دهند. توصیه می‌شود هیئت‌مدیره آموزش‌های تخصصی در حوزه پایداری و ESG دریافت کرده و اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی را در برنامه‌های راهبردی سازمان ادغام نماید. نهادهای ناظر بازار سرمایه نیز می‌توانند با تدوین استانداردهای شفاف گزارشگری پایداری، زمینه افزایش پاسخگویی و اعتماد سرمایه‌گذاران را فراهم سازند. همچنین سازمان‌ها با اتخاذ سیاست‌های مدیریتی متعادل و بلندمدت می‌توانند هم‌زمان عملکرد مالی و مسئولیت اجتماعی خود را بهبود داده و مزیت رقابتی پایدار ایجاد کنند.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

References

- Abadi, S., Endarto, B., Taufiqurrahman, Aji, R. B., Kurniawan, W., Daim, N. A., Ismono, J., Alam, A. S., Purwati, A., Wijaya, A. U., Rusdiyanto, & Kalbuana, N. (2021). Indonesian desirous finality of the community in regard. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 24(Special Is), 1-20.
- Abbāsī Esmāī, M. R., Zeynalī, M., Barādarān Hasanzādeh, R., & Bādāvār Nahandī, Y. (2021). Fuzzy Gap Analysis of Disclosure Factors Related to Sustainable Development Accounting with a Mixed-Methods Approach in Iran. *Bi-quarterly Journal of Government Accounting*, 8(1), 29-52.
- Abdī, M., Sa'īd, H., & Kāzēmī 'Olūm, M. (2020). Investigating the Impact of Audit Committee Characteristics on the Level of Sustainability Reporting. *Bi-Quarterly Journal of Value and Behavioral Accounting*, 5(9), 335-369. <https://doi.org/10.29252/aapc.5.9.335>
- Abigail, A., & Dharmastuti, C. (2022). The impact of related party transactions on firm value. *Cogent Business & Management*, 9(1), 1-23. <https://doi.org/10.1080/23311975.2022.2135208>
- Adams, C. A., & Subhash, A. (2021). "Connecting the COVID-19 Pandemic, Environmental, Social and Governance (ESG) Investing and Calls for 'Harmonisation' of Sustainability Reporting". *Critical Perspectives on Accounting*, 4(11), 23-44. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2021.102309>
- Adi, S., Irawan, B., Suroso, I., & Sudaryanto, S. (2022). Loyalty-based sustainable competitive advantage and intention to choose back at one bank. *Quality - Access to Success*, 23(189), 306-315. <https://doi.org/10.47750/QAS/23.189.35>
- Ahmadzadeh, Y., Mar'an Joury, M., Alikhani Kashkak, R., & Taghipourian Gilani, Y. (2022). Presenting a Sustainability Reporting Framework Based on Creating a Balance Between Stakeholder Expectations and Corporate Capabilities. *Financial Accounting and Auditing Research*, 14(56), 161-190.
- Ahmed, A. A. A., Komariah, A., Chupradit, S., Rohimah, B., Nuswantara, D. A., Nuphanudin, N., Mahmudiono, T., Suksatan, W., & Ilham, D. (2022). Investigating the relationship between religious lifestyle and social health among Muslim teachers. *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, 78(4). <https://doi.org/10.4102/hts.v78i4.7335>
- Akhtarshenas, D., Khodamipour, A., & Pourheidari, O. (2020). Developing a Model of Factors Affecting Corporate Sustainability in Iran. *16(65)*, 175-201.
- Correa-Garcia, J. A., Garcia-Benau, M. A., & Garcia-Meca, E. (2020). "Corporate governance and its implications for sustainability reporting quality in Latin American business groups". *Journal of Cleaner Production*, 260, 0959-6526. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.121142>
- Dewianawati, D., & Asyik, N. F. (2021). The impact of climate on price fluctuations to the income of leek farmers in Sajen village, Pacet, Mojokerto. *International Journal of Business Continuity and Risk Management*, 11(2-3), 247-262. <https://doi.org/10.1504/IJBCRM.2021.116283>
- Endarto, B., Taufiqurrahman, Kurniawan, W., Indriastuty, D. E., Prasetyo, I., Aliyyah, N., Endarti, E. W., Abadi, S., Daim, N. A., Ismono, J., Aji, R. B., Rusdiyanto, & Kalbuana, N. (2021). Global perspective on capital market law development in Indonesia. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(1), 1-8.
- Farrokhī, M., Gholāmī Jamkarānī, R., Kāshānī Pūr, M., Mehrabānpūr, M. R., & Meysamī, H. (2020). Key Dimensions and Components of Corporate Sustainability Reporting with an Islamic Approach. *Ma'rifat-e Eghtesād-e Eslāmī (Islamic Economics Knowledge)*, 11(2, Serial 22), 173-190.
- Kalbuana, N., Kusiyah, K., Supriatiningsih, S., Rusdiyanto, R., Rusdiyanto, R., & Rusdiyanto, R. (2022). Effect of profitability, audit committee, company size, activity, and board of directors on sustainability Effect of profitability, audit committee, company size, activity, and board of directors on. *Cogent Business & Management*, 9(1), 1-17. <https://doi.org/10.1080/23311975.2022.2129354>
- Kalbuana, N., Prasetyo, B., Asih, P., Arnas, Y., Simbolon, S. L., Abdusshomad, A., Kurnianto, B., Rudy, R., Kardi, K., Saputro, R., Naim, M. R., & Mahdi, F. M. (2021). Earnings management is affected by firm size, leverage and roa: evidence from Indonesia. *Academy of Strategic Management Journal*, 20(1), 1-12.
- Kalbuana, N., Suryati, A., Rusdiyanto, R., Azwar, A., Rudy, R., Yohana, Y., Pramono, N. H., Nurwati, N., Siswanto, E. H., Sari, M. P., Zandra, R. A., Abdusshomad, A., Kardi, K., Solihin, S., Prasetyo, B., Kurniawati, Z., Saputro, R., Taryana, T., Suprihartini, Y., & Hidayat, W. (2021). Interpretation of sharia accounting practices in Indonesia. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 24, 1-12.
- Manšūrī Nīā, A., & Filī, S. (2022). The Role of Audit Committee Effectiveness and Internal Audit Performance in Sustainability Reporting. *Scientific Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 6(21), 345-363.

- Mehrānī, K., & Shākerī Tāherī, S. H. (2020). Developing a Corporate Sustainability Reporting Framework. *Empirical Accounting Research*, 9(38), 83-111.
- Nasiri, A., & Hosseini, N. (2025). Investigating the impact of international auditing standards on accountability in environmental reports. *Quarterly Journal of Management and Auditing*, 10(3), 88-102.
- Nuswantara, D. A. (2022). Reframing whistleblowing intention: An analysis of individual and situational factors. *Journal of Financial Crime*. <https://doi.org/10.1108/JFC-11-2021-0255>
- Nuswantara, D. A., & Maulidi, A. (2021). Psychological factors: Self- and circumstances-caused fraud triggers. *Journal of Financial Crime*, 28(1), 228-243. <https://doi.org/10.1108/JFC-05-2020-0086>
- Pārsiyān, H., Kazemi, H., & Rezazadeh, J. (2019). Identifying Indicators of Voluntary Information Disclosure and Corporate Governance System: The Gap Between Current and Expected Status. *Applied Research in Financial Reporting*, 8(14), 67-95.
- Pourkhāni Zākol-e Barī, M., & Jahānshād, A. (2021). Presenting a Model for Corporate Sustainability Disclosure and Evaluating Related Factors with the Legitimacy Theory Approach to its Reporting. *Financial Accounting and Auditing Research*, 13(49), 177-204.
- Prabowo, B., Rochmatulaili, E., Rusdiyanto, & Sulistyowati, E. (2020). Corporate governance and its impact in company's stock price: Case study. *Utopia y Praxis Latinoamericana*, 25(Extra10), 187-196. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4155459>
- Prasetyo, J. E., Sabihaini, Bintarto, B., Susanto, A. A., Rahmanda, G. A., Rusdiyanto, Rochman, A. S., & Kalbuana, N. (2021). Corporate social responsibility community development and empowerment program in Indonesia. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(1), 1-11. <https://doi.org/10.31098/bmss.v1i3.315>
- Rahman, A., & Fauziah, D. A. (2024). Experience, Independence, Professional Commitment of Auditors, and Audit Quality (Study at the Sidoarjo Regency Inspectorate). *International Journal of Business and Applied Economics*, 3(1), 55-68. <https://doi.org/10.55927/ijbae.v3i1.7821>
- Rahmānī, A. (2019). Evaluating the Effectiveness of Internal Auditing in the Governance System. *National Bank of Iran Monthly*(266), 40-42.
- Rahmānī, A., & Maḥmūdkhānī, M. (2021). The Necessity of Preparing and Assuring Sustainability Reports: The Perspective of Auditors and Insurance Industry Experts. *Quarterly Journal of Professional Auditing Research*, 2(5), 128-156.
- Rainsbury, E., Chen, F., & Zudana, A. (2024). The Impacts of Audit Committee Financial and Industry Expertise on the Readability of Key Audit Matters: New Zealand Evidence. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4730420>
- Sadeghi Dehcheshmeh, S., Jafari Dehkordi, H. R., & Banitalebi Dehkordi, B. (2024). Characteristics of corporate governance, audit committee, and audit report lag: A meta-analysis. *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications*. https://ijnaa.semnan.ac.ir/index.php/article_8595.html
- Saeed Zarei, S., & Haji, M. H. R. (2025). Auditor Report Type and Defensive and Offensive Strategies of Companies. *Journal of New Approaches in Management Sciences*, 5(3), 230-240. magiran.com/p2846885
- Sem, D. V., & Hastuti, T. D. (2024). The Impact of Audit Quality, Audit Committee, and Internal Control Systems on Financial Report Quality (Idx Finance Sector). *Keunis*, 12(2), 120. <https://doi.org/10.32497/keunis.v12i2.5507>
- Setāyesh, M. H., & Mehtarī, Z. (2019). A Framework for the Theoretical Foundations of Integrated Reporting in Iran. *Journal of Accounting Advances, Shiraz University*, 11(1), 105-142.
- Tariq, M. U. (2025). Navigating new frontiers: Integrative approaches in accounting and auditing education and practice. *Contemporary Innovations in Reporting and Analysis*, 1(3), 1-26. <http://doi.org/10.4018/979-8-3693-5923-5.ch001>
- Tauringana, V. (2021). "Sustainability reporting adoption in developing countries: managerial perception-based determinants evidence from Uganda". *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 11(2), 149-175. <https://doi.org/10.1108/JAEE-07-2020-0184>
- Utari, W., Iswoyo, A., Chamariyah, W., Mardiana, F., Rusdiyanto, & Hidayat, W. (2021). Effect of work training, competency and job satisfaction on employee productivity: A case study Indonesia. *Review of International Geographical Education Online*, 11(4), 696-711. <https://doi.org/10.33403/rigeo.8006783>
- Utari, W., Sudaryanto, Jannah, N., Sobakh, N., & Rusdiyanto. (2021). Consumer interest with regard to product completeness, promotion and location: The case of Indonesia. *Economic Annals-XXI*, 188(3-4), 127-133. <https://doi.org/10.21003/ea.V188-15>
- Yuhertiana, I., Izaak, W. C., & Arifin, J. (2020). E-government and e-finance on African countries. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(6), 184-204. <https://doi.org/10.5373/JARDCS/V12SP6/SP20201023>
- Yuhertiana, I., Purwanugraha, H. A., Andayani, S., Andhaniwati, E., & Denhas, K. N. (2019). Biographical research and public sector accounting lecturers. *Humanities and Social Sciences Reviews*, 7(1), 69-76. <https://doi.org/10.18510/hssr.2019.719>
- Žiyā, F., Vakīlī Fard, H. R., & Šarrāf, F. (2020). The Impact of Sustainability Reporting on Reducing Information Asymmetry in Companies Listed on the Tehran Stock Exchange. *Management accounting*, 13(46), 121-135.